

РОЛЬ ДОВІРИ ПАЦІЄНТІВ ДО МЕДИЧНИХ ІНСТИТУЦІЙ У ПРИЙНЯТТІ РІШЕННЯ ПРО ВАКЦИНАЦІЮ ПРОТИ COVID-19

Кіреєв І. В., Жаботинська Н.В.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

bronkevih@gmail.com

РЕЗЮМЕ. В статті наведено дані аналізу рівня довіри пацієнтів до різних джерел отримання медичної інформації та вплив рівня цієї довіри на прийняття рішення про вакцинацію проти COVID-19.

Ключові слова: вакцинація, коронавірус, COVID-19, довіра, лікарі, фармацевти, медична інформація.

Вступ. Пандемія COVID-19 змусила людство згадати, наскільки небезпечними та руйнівними бувають спалахи інфекційних хвороб і як вакцини стають в таких випадках єдиною надією на повернення до нормального життя. ВООЗ визнала вакцинацію найбільш ефективним методом стримування пандемії COVID-19. На жаль, темпи вакцинації в усьому світі є не однаковими. Станом на 2 квітня 2023 року в Україні отримали дві дози вакцини проти коронавірусної хвороби більше 15,4 млн. людей, бустерну дозу вакцини отримали більше 3,4 млн. жителів України, додаткову дозу отримали 38642 людини [1]. В той же час в усьому світі повну вакцинацію отримали (залежно від країни) від 75 до 95% населення [2]. Вчені всього світу активно почали вивчати фактори, які впливають на прийняття рішення людьми про вакцинацію проти коронавірусної хвороби. Серед факторів, які обумовлювали низьке прийняття, вакцинації, були виділені наступні: брак інформації щодо безпечності та ефективності вакцин [3]; брак часу та можливостей дістатися до місця вакцинації [4], а також недовіра до різноманітних джерел інформації [5, 6]. В дослідження Інформаційного Центру Товариства Червоного Хреста України, щодо сприйняття суспільством вакцинації проти COVID-19, яке було проведено в жовтні 2021 року [7] серед джерел інформації про вакцинацію були вказані лікарі та медичний персонал (37%), телебачення, друзі та родичі.

Метою дослідження стало вивчення впливу довіри пацієнтів до різних джерел інформації, зокрема медичних інституцій, на прийняття рішення про вакцинацію проти COVID-19.

Методи та матеріали. Для реалізації мети цього дослідження була розроблена анкета, один з розділів якої складався з закритих питань з градацією за шкалою Лайкерта, які стосувались довіри до різних джерел медичної інформації (лікарів, фармацевтів, державних та міжнародних медичних інституцій). В опитуванні щодо довіри до різних джерел отримання інформації про вакцинацію проти COVID-19 взяли участь 316 осіб, з них 208 жінок та 108 чоловіків, що склало 65,82% та 34,18% відповідно. Середній вік респондентів склав $46,37 \pm 14,99$ років. Всі учасники дослідження були розділені на дві групи залежно від наявності у них вакцинації проти COVID-19. I група — особи, які отримали вакцинацію проти COVID-19. Цю групу склали 178 осіб, серед яких було 68,54% (122) жінок та 31,46% (56) чоловіків. Середній вік вакцинованих людей склав $45,58 \pm 12,63$ років. До II групи увійшли особи, які відмовилися від вакцинації проти COVID-19. Цю групу склали 138 респондентів, серед яких було 62,32% (86) жінок та 37,68% (52) чоловіків. Середній вік не вакцинованих осіб склав $48,41 \pm 17,61$ років. Отримані дані були проаналізовані за допомогою непараметричних методів описової статистики з використанням програм Statistica 5.0 та програми Microsoft Excel з пакету офісних програм компанії Microsoft Office.

Результати досліджень. Оцінюючи тримані дані, нам було встановлено, що серед вакцинованих осіб своєму сімейному лікарю довіряють більше 80% людей, а серед не вакцинованих — майже 64%, при цьому більшість людей в I групі довіряють повністю (46%), а в II групі — більшість довіряє частково (34,8%). Серед вакцинованих осіб майже 60% довіряють (як повністю, так і частково — по 29%) лікарям, які виступають в засобах масової інформації, а серед не вакцинованих таким лікарям повністю довіряють майже 17%, а частково, мало і зовсім не довіряють відповідно 27,54%; 28,98% та 26,1%. Інформації, яку надає фармацевт в аптеці довіряє майже 80% вакцинованих осіб

(як повністю, так і частково — по 39,32%), серед не вакцинованих осіб цей показник трохи менше і складає майже 55% (довіряють як повністю, так і частково — по 27,54%), а ось майже третина осіб цієї групи (30,44%) мало довіряють фармацевту в аптеці.

В I групі вакцинованих осіб рівень довіри до інформації, яку надає МОЗ України, розподілився майже рівномірно з тенденцією до повної недовіри: довіряють повністю, частково, мало або не довіряють зовсім відповідно 23,6%; 25,84%; 23,6% та 26,96%.

В II групі не вакцинованих осіб більшість людей повністю не довіряють інформації МОЗ України (36,22%), а повністю довіряють тільки 15,94%. Більшість вакцинованих осіб (32,58%) частково довіряють інформації, яку надає ВООЗ, а кількість осіб, які довіряють повністю або мало, розділилась в цій групі порівну — по 21,34%. Серед не вакцинованих особи спостерігалась інша картина: інформації, яку надає ВООЗ, мало довіряли або взагалі не довіряли відповідно 28,98% та 33,36% з переважанням повної недовіри.

Отримані дані продемонстрували, що вакциновані особи повністю або частково довіряють до інформації, яку вони отримують від сімейних лікарів та фармацевтів в аптеці, в той же час не вакциновані особи довіряють переважно частково і мало, а лікарям, які виступають в засобах масової інформації, майже не довіряють. Щодо довіри до державних інституцій, то серед вакцинованих осіб вона неоднозначною, але все ж таки спостерігається тенденція до довіри різного ступеня. Серед вакцинованих осіб майже 30% взагалі не довіряють інформації від МОЗ України. Що стосується довіри інформації від ВООЗ, то вакциновані особи частково їй довіряють, не вакциновані особи переважно мало довіряють або не довіряють взагалі.

Висновки. Дані дослідження показали чітку тенденцію до більшої довіри і до лікарів, і до фармацевтів, і до державних та міжнародних інституцій у вакцинованих осіб порівняно з не вакцинованими. Враховуючи виявлений рівень довіри вакцинованих до різних джерел отримання інформації, ключовими

шляхами покращення темпів вакцинації є активізація просвітницької роботи медичними та фармацевтичними працівниками аптек серед людей (особливо з наявністю хронічних захворювань) з метою підвищення їх поінформованості про ефективність та безпечність вакцинації, а також підвищення якості подачі інформації в засобах масової інформації з обов'язковим акцентом на необхідність захисту власного здоров'я та здоров'я оточуючих людей.

Література

1. Все про вакцинацію від COVID-19 в Україні URL: <https://vaccination.covid19.gov.ua/> (дата звернення: 12.04.2023).
2. Статистика вакцинації від коронавірусу (COVID-19) <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/coronavirus/vaccination/> (дата звернення: 12.04.2023).
3. COVID-19 vaccine hesitancy and attitudes in Qatar: A national cross-sectional survey of a migrant-majority population / M. Alabdulla et al. *Influenza Other Respir. Viruses*. 2021. Vol. 15. P. 361–370. DOI: <https://doi.org/10.1111/irv.12847> (Date of access: 12.04.2023).
4. Beliefs regarding COVID-19 vaccines among Canadian workers in the intellectual disability sector prior to vaccine implementation / Y. Lunskey et al. *J. Intellect. Disabil. Res.* 2021. DOI: <https://doi.org/10.1111/jir.12838> (Date of access: 12.04.2023).
5. COVID-19 vaccine hesitancy in an ethnically diverse community: descriptive findings from the Born in Bradford study / J. Dickerson et al. *Wellcome Open Res.* 2021. Vol. 6. DOI: <https://doi.org/10.12688/wellcomeopenres.16576.1> (Date of access: 12.04.2023).
6. COVID-19 Vaccine Hesitancy in Underserved Communities of North Carolina / I. A. Doherty et al. *medRxiv*. 2021. DOI: <https://doi.org/10.1101/2021.02.21.21252163> (Date of access: 12.04.2023).

7. Результати дослідження щодо сприйняття суспільством вакцинації проти COVID-19. URL: <https://redcross.org.ua/2021/12/> (дата звернення: 12.04.2023).

SUMMARY. The article provides data on the analysis of the level of trust of patients in various sources of obtaining medical information and the influence of this level of trust on the decision-making about COVID-19 vaccination.

Keywords: vaccination, coronavirus, COVID-19, trust, doctors, pharmacists, medical information.